

DEZVOLTAREA CREATIVITĂȚII LA ELEVII CLASELOR PRIMARE ÎN CONTEXTUL PREDĂRII – ÎNVĂȚĂRII LIMBII ROMÂNE ÎN CLASA A III-A

Marcelina Gadjiu, masterandă UST

„Să nu-i educăm pe copiii noștri pentru lumea de azi.
Această lume nu va mai exista când ei vor fi mari.
Și nimic nu ne permite să știm cum va fi lumea lor.
Atunci să-i învățăm să se adapteze.”

Maria Montessori

Creativitatea este un concept larg cunoscut. Creativitatea individuală și colectivă rezidă în valorificarea socială a capacității omului de a asimila și a depăși mereu nivelul existent al informației, de a imagina și a produce noul, de a acționa pentru materializarea acestui produs. Etimologic, termenul „**creativitate**” își are originea în limba latină: „**creare**”, înseamnă „**a zămisli**”, „**a făuri**”, „**a naște**”. Noțiunea de creativitate este introdusă în vocabularul psihologic de americanul Gordon Allport (în 1937). Termenul a pătruns în dicționarele de specialitate după 1950. Până atunci manifestările de creativitate au fost desemnate prin intermediul altor termeni, precum **inspirație, talent, geniu, imaginație creatoare**.

Alexandru Roșca consideră creativitatea ca „*ansamblu unitar al factorilor subiectivi și obiectivi care duc la realizarea de către indivizi a unui produs original și de valoare*”. (Creativitate generală și specifică, 1981.p.17).

Este nevoie de a-i dezvolta individului creativitatea începând cu cele mai fragede vârste, prin diverse metode și strategii. În învățământ, la lecțiile de limba română, acest demers are ca obiectiv major creșterea calității procesului de studiu, în general, și formarea personalității independente, democratice și creative, în special.

Dezvoltarea creativității copiilor reprezintă o preocupare permanentă pentru cadrele didactice înzestrate cu un acut simț al imperativului social. Astfel, copilul provocat să creeze va deveni omul capabil să găsească soluții și să se adapteze într-o societate aflată în permanentă schimbare. E nevoie deci de un dascăl creativ, ingenios, plin de fantezie, bine informat care să descopere mereu noi forme de lucru, noi metode, procedee și tehnici, noi căi de abordare a fenomenului educațional.

În școală, aceasta poate fi “predată”, înarmând copiii cu deprinderi specifice anumitor domenii; punându-i în situația de a gândi original; instituind în sala de clasă o atmosferă lipsită de constrângeri externe etc. “...Profesorii nu pot să “predea” creativitatea mai mult decât părinții. Dar profesorii pot încuraja spiritul creativ, îl pot hrăni și îi pot stimula creșterea” (T. Amabile).

În cadrul lecțiilor de limba și literatura română, învățarea creativă are drept finalitate realizarea unor comportamente individuale și colective orientate spre căutarea, aflarea și aplicarea noului. În acest context, activitatea implică, într-o mare măsură, multe abilități

dobândite anterior. În majoritatea intervențiilor în vederea stimulării creativității este evidentă componenta imaginativă.

Limba română constituie principalul obiect de studiu în procesul de învățământ. Studiul limbii române în școală este foarte importantă, deoarece limba română este expresia cea mai cuprinzătoare a ființei naționale a poporului român. Fără însușirea corespunzătoare a limbii române nu poate fi concepută evoluția intelectuală viitoare a școlărilor, pregătirea lor corespunzătoare la celelalte obiecte de învățământ.

În ciclul primar, importanța limbii române, ca disciplină școlară, capătă dimensiuni noi, determinate de faptul că această disciplină urmărește atât cultivarea limbajului oral și scris al elevilor, cunoașterea și folosirea corectă a limbii, cât și învățarea unor tehnici sau instrumente ale muncii intelectuale care asigură dezvoltarea și perfecționarea limbajului precum și succesul în întreaga evoluție viitoare.

Dezvoltarea capacității de exprimare corectă, oral și scris, implică în mod necesar cunoașterea fundamentelor teoretice, de ordin lingvistic, pe care se bazează construcția comunicării, respectiv competențele de comunicare. A le educa într-un spirit creativ, aceste capacități, reprezintă azi o mare și frumoasă provocare și, nu doar în cadrul disciplinei de limbă și literatură română, din cadrul ciclului de studii primare, ci pentru toate domeniile de activitate. Prin capacități de comunicare se înțelege formarea unor deprinderi conform cărora elevii vor fi capabili să recepteze și să exprime mesajele orale și scrise.

Învățarea creativă, în cadrul lecțiilor de limbă și literatură română, reprezintă acea formă a învățării, care are ca scop final realizarea unor comportamente individuale și colective orientate spre căutarea, aflarea și aplicarea noului.

Prin studiul limbii române în ciclul primar se urmărește realizarea unui complex de obiective, dintre care menționez: însușirea citirii corecte, conștiente și expresive; formarea deprinderilor de scriere corectă, lizibilă, caligrafică; cunoașterea și folosirea limbii române ca principal mijloc de comunicare orală și scrisă; îmbogățirea continuă a vocabularului activ al elevilor; cultivarea gustului pentru lectură; formarea deprinderilor de redactare a unor compuneri. Primele obiective referitoare la însușirea citirii și scrierii corecte condiționează realizarea celorlalte. De aceea, în perioada de achiziții fundamentale, însușirea citirii și scrierii sunt cele mai de seamă scopuri ale învățării. Pe măsură ce deprinderile se formează și se consolidează în clasele următoare devin, din scopuri, mijloace ale învățării.

Orele de limba și literatura română, prin conținutul lor, oferă diverse posibilități de stimulare și dezvoltare a creativității. Încă din clasa I, jocurile propuse, imaginile din etapa prealfabetară și alfabetară, precum și textele din etapa postalfabetară sunt momente prin care se cultivă creativitatea elevilor. Exercițiile de creare a unor texte literare cu temă pe bază de imagini, cu ajutorul unor idei sau pe baza de întrebări, se pot aplica în cadrul orelor de limba și literatura română încă din clasa I. Așadar, cea mai prielnică disciplină care dezvoltă creativitatea este limba și literatura română. Actul de creație este diferit de la elev la elev; el reflectă inteligența, gândirea creatoare, nivelul de cunoștințe al acestora, încercările,

căutările lor, iar datoria unui dascăl este de a-i îndruma cu dragoste și înțelepciune pe tot parcursul anilor de școală primară. Învățătorul este primul chemat să contribuie, în școală, la formarea creativității la elevi, prin corelarea solicitărilor cu factorii motivaționali, aptitudinali și caracteriali implicați. El trebuie să urmărească înlăturarea principalelor obstacole din calea creativității: timiditatea, teama de greșeală, descurajarea, lipsa perseverenței. Ora de limba și literatura română poate fi considerată, în contextul disciplinelor școlare din clasele primare, ca una din „pietrele de încercare” pentru stimularea creativității elevilor.

Ciclul primar oferă numeroase posibilități de valorificare a creativității în cadrul orelor de limba și literatura română, de dezvoltare și cultivare a creativității devenind, astfel, o prioritate și o preocupare permanentă a școlii actuale. Un cuvânt poate să dezvolte sensuri diferite în contexte diferite. După sens, cuvintele pot fi sinonime, omonime, antonime, paronime și polisemantice. Toate acestea se învață cu elevii (fără a denumi noțiunile) încă din ciclul de achiziții fundamentale.

„Învățarea scris-cititului crează un câmp larg de dezvoltare și organizare a intereselor intelectuale. Dacă în clasa I -a și a II-a întâlnesc expuneri incomplete, în clasa a III-a și a IV-a apar răspunsuri mai complexe, mult mai organizate și sistematizate. O astfel de exprimare fluentă și coerentă este facilitată și de dezvoltarea limbajului interior care constituie cadrul de organizare al limbajului exterior.” (Cosmovici A. 1996)

Creativitatea se formează și se perfecționează prin solicitarea efortului intelectual al elevilor, prin punerea sistematică în situația de a exersa, într-o formă sau alta, verbalizarea, pe cât posibil, în mod liber. Elevii pot exersa actul vorbirii la toate obiectele, cu prioritate însă, la limba română.

În primul rând, să nu uităm faptul că toate textele sunt, în ultimă instanță, creații.”(Șerdean Ioan, București, 1993, p. 165)

Lectura literară – modalitate de instruire a elevilor și o cale de a le dezvolta creativitatea Formarea și educarea limbajului prin lectură

Receptarea mesajului scris se realizează prin lectură sau citirea unui text. În clasa I, elevii învață elementele analitice ale cititului, adică literele, silabele, cuvintele și combinarea cuvintelor în vederea înțelegerii și formulării unui mesaj inteligibil. În celelalte clase, actul citirii devine o formă automatizată - ca gest, fundamentală pentru achiziționarea informațiilor din oricare domeniu de activitate.

Lectura se manifestă ca un exercițiu de performanță, aplicat la diferite tipuri de texte literare sau nonliterare, cunoscute sau la prima vedere, în limbaj afectiv sau științific etc.

Pentru a-i face pe elevi să trăiască întregul complex de sentimente izvorâte din conținutul unui text, se cere ca însuși învățătorul să se emoționeze sincer și convingător în fața operei artistice; astfel, el va transmite emoția sa firească celor pe care-i educă (Șerdean Ioan, 1998, pp 175-176).

Importanța lecturii, fie că este efectuată în orele de lectură sau în afara lor, constă în faptul că ea contribuie la îmbogățirea și dezvoltarea cunoștințelor elevilor, la formarea gustului pentru citire independentă, la dezvoltarea vocabularului elevilor, la formarea unei atitudini pozitive.

Compunerile școlare - forme eficiente de stimulare a imaginației creatoare a elevilor

Ora de compunere poate fi considerată, în contextul orelor de învățământ din clasele primare, ca una din pietrele de încercare. Învățătorul trebuie să pornească în realizarea acestor ore, de la coeficientul maxim al imaginației creatoare, în strânsă legătură cu cititul și scrisul. A citi, a scrie corect, a te exprima plastic și a “vedea” în spațiu compunerea, iată câteva coordonate ale orei de compunere. A vorbi de creativitatea elevului la ora de compunere, înseamnă, în primul rând, realizarea “spațiului” de manifestare și interpretare a comportamentului de creație al acestuia. Pregătirea în cele mai mici detalii a lecției de compunere, facilitează formarea unor priceperi și deprinderi de muncă în care manifestarea disponibilităților intelectuale ale elevului sunt multiple.

Compunerile au mai multe componente incluzând: informație, imaginație și creativitate, o logică și o corectitudine a exprimării. Cuprind expresivitatea și originalitatea ideii vizând exprimarea personală, se caracterizează prin organizarea “tehnică” a structurilor urmărind anumite modele de creație.

În întreaga activitate de învățare, psihicul elevilor trebuie să fie stimulat de o activitate susținută, de o participare activă, o integrare activă în activitatea de învățate, susținută de o motivație puternică și o angajare creatoare. Efortul intelectual, organizat și sistematizat, dozat și gradat, conduce la dezvoltarea personalității elevului pe toate planurile: cognitiv, afectiv, psihomotor. Modalitățile de activizare și stimulare a elevilor în procesul instruirii și învățării urmăresc depistarea resurselor intelectuale, motivaționale și afective prin a căror mobilizare se pot obține rezultate pozitive și, implicit, progres în activitatea școlară.

Activitatea creativă este una dintre cele mai mari provocări ale vieții și, implicit, atrage după sine cele mai mari recompense. Noi, dascălii, avem menirea de a identifica și de a stimula potențele creatoare ale elevilor. Să învățăm să fim mereu pe aceeași undă cu elevii noștri, pe care să-i înarmăm cu cât mai multe tehnici de învățare creativă și cărora să le punem în valoare cunoștințele și abilitățile.

În încheiere, credem că toți cei implicați în educație trebuie să urmeze sfatul lui A. Osborne: „Creativitatea este o floare atât de delicată, încât elogiul o face să înflorească, în timp ce descurajarea o înăbușă, aceasta chiar înainte ca ea să poată fi transformată în floare.”

Bibliografie

1. Roșca Al. Creativitatea generală și specifică. Ed. Academiei, București, 1981.
2. Stoica A. Creativitatea elevilor. E.D.P., București, 1983.

3. Peneş M., Molan V. Îndrumător limba română. Ed. Aramis, 2002.
4. Nuță S. Metodica predării limbii române în clasele primare. Editura Aramis, Bucuresti, 2002.
5. www.didactic.ro

TIPURI DE LECTURĂ ÎN CLASELE PRIMARE

Silvia Golubițchi, dr. ped., conf. univ.

Catedra Pedagogie și Metodica Învățământului Primar, UST

Rezumat. Lectura nu mai presupune o receptare pasivă a mesajului textului și este un proces personal, activ. Elevii claselor primare vor cunoaște, prin intermediul *lecturii*, diverse tipuri de texte, *literare și nonliterare*. Modalitățile de lectură aplicate pe text sunt: *lectura-informație, lectura-distrație, lectura-refugiu (formă de evaziune), lectura-plăcere, lectura-cultură, lectura-existență, lectură de informare, lectură literară, lectura de descifrare a simbolurilor sau a schemelor, lectura de destindere / de plăcere sau recreativă* etc.

Abstracts. Reading no longer involves passive reception of the text message and is a personal, active process. Students of primary classes will know through reading various types of texts, literary and non-literary. The reading methods applied on the text are: reading-information, reading-fun, reading-refuge (evasion), reading-pleasure, reading-culture, reading-existence, reading, literary reading, reading of the symbols or schemes, relaxation / pleasure or recreational reading, etc.

Lectura este una dintre activitățile de bază ale elevului în școală și rămâne pentru toată viața un proces prin care el nu doar cunoaște lucruri importante pentru realizarea sa profesională, ci și receptează sisteme coerente de imagini, valori promovate în limbaj artistic.

Valoarea lecturii, ca și valorile achiziționate prin lectură, sunt determinate de faptul dacă **știi să citești, știi cum să citești, știi ce să citești**.

Noțiunea de lectură privilegiază ceea ce textul conține și reprezintă un sistem specific de abordare a textului, un sistem de interpretare orientat pe mai multe nivele conținute în operă. Lectura nu mai presupune o receptare pasivă a mesajului textului, lectura, după cum evidențiază și Alina Pamfil, este un proces personal, activ ce diferențiază modelul actual de cel tradițional [6, p.131].

Lectura reprezintă un sistem specific de abordare a textului, un sistem de interpretare orientat pe mai multe nivele conținute în operă. Ea este de asemenea un act intelectual prin care se caută sensurile înscrise în codul textual, deci e o hermeneutică a textului [2].

Ea este un proces complex care începe în clasa I cu formarea deprinderii de a citi corect, conștient, cursiv și expresiv, continuând apoi cu deprinderea de interpretare a textului citit.

Elevii claselor primare vor cunoaște, prin intermediul *lecturii*, diverse tipuri de texte, *literare și nonliterare, lectura* devenind, treptat, o tehnică utilizată din ce în ce mai frecvent de școlarul mic; dar simpla lectură nu garantează învățarea, avem nevoie și de alte elemente